

Cezhraničné služby na vnútornom trhu: dôležitý príspevok k hospodárskej a sociálnej súdržnosti

Štúdia

Zhrnutie

Európsky jednotný trh nepochybne prispieva k zvyšovaniu blahobytu a prosperity v celej Európe tým, že zabezpečuje voľný pohyb tovaru, kapitálu, služieb a pracovnej sily medzi členskými štátmi. Táto štúdia sa zameriava na uvedené posledné dva aspekty, najmä na poskytovanie cezhraničných služieb. Pri cezhraničných službách často dochádza k tomu, že osoby fyzicky prekračujú hranice medzi členskými štátmi. Takéto služby možno poskytovať krátkodobým vycestovaním alebo vysielaním pracovníkov na dlhšie obdobie. Dočasné vysielanie pracovníkov na účely poskytovania služieb v zahraničí upravujú smernice Európskej únie. Cieľom týchto pravidiel je poskytnúť jasný rámec na zaručenie spravodlivej hospodárskej súťaže a rešpektovania práv vyslaných pracovníkov, aby podniky aj pracovníci mohli v plnej miere využívať príležitosti vnútorného trhu. Príliš prísna regulácia by však mohla v podstate pôsobiť ako trhová prekážka pre podniky s nižšou produktivitou práce.

Cieľom štúdie je kvantifikovať hodnotu cezhraničných služieb pre hospodársku a sociálnu súdržnosť v Európe v snahe poukázať na možný vplyv nadmernej regulácie európskeho trhu so službami.

V roku 2014 sa približne **10,9 milióna pracovných miest** v Európskej únii zakladalo na vývoze cezhraničných služieb do iných európskych členských štátov. Celkový počet zamestnancov závislých od cezhraničných služieb sa od roku 2000 takmer zdvojnásobil. Zatiaľ čo celková zamestnanosť v EÚ vzrástla o 5,5 %, zamestnanosť závislá od cezhraničných služieb vzrástla o 94 %, čo **jednoznačne podporilo rast zamestnanosti** v EÚ.

Hoci menšie európske krajiny a členské štáty v strednej a vo východnej Európe – vzhľadom na ich celkovú pracovnú silu – sa vo väčšej miere podieľajú na trhu s cezhraničnými službami, väčšina cezhranične závislých pracovných miest sa v skutočnosti nachádza v štátoch EÚ15. Približne 74 % cezhraničných pracovných miest sa nachádza v týchto krajinách, pričom najviac zamestnancov na pracovných miestach v oblasti cezhraničných služieb je v Spojenom kráľovstve, Nemecku a Francúzsku. Tieto zistenia sú v súlade s predchádzajúcim výskumom v oblasti cezhraničných služieb, ktorý vychádzal z počtu prenosných dokumentov A1. Viac ako 38 % pracovníkov, ktorí sú v nich zaregistrovaní, bolo vyslaných z jedného členského štátu s vysokými mzdami do druhého. Tieto dva výsledky svedčia o tom, že vývoz cezhraničných služieb je **dôležitým hospodárskym faktorom vo všetkých členských štátoch**. V celkových číslach má najväčší prospech z jednotného trhu so službami v EÚ Spojené kráľovstvo. Brexit by mohol ohroziť 1,7 milióna pracovných miest v oblasti cezhraničných služieb v Spojenom kráľovstve.

Hoci sa cezhraničné služby často spájali s úlohami náročnými na pracovnú silu, zo štúdie vyplýva, že počet **pracovných miest vo vedomostne náročných odvetviach služieb** závislých od cezhraničného vývozu služieb **vzrástol takmer v rovnakej výške ako počet úloh náročných z hľadiska pracovnej sily**. Počet cezhranične závislých pracovných miest vo vedomostne náročných odvetviach služieb vzrástol od roku 2000 o 77 %. Približne 4,2 % pracovných miest vo vedomostne náročných odvetviach služieb v EÚ28 závisí od vývozu cezhraničných služieb. Okrem toho z jednotlivých hospodárskych odvetví je od vývozu cezhraničných služieb najviac závislé poskytovanie odborných, vedeckých a technických

služieb. Približne 13,6 % pracovných miest v tomto odvetví v EÚ28 závisí od vývozu cezhraničných služieb. Z toho vyplýva, že cezhraničné služby sa neobmedzujú len na pracovné miesta náročné na pracovnú silu. Sú tiež veľmi dôležité pre pracovné miesta náročné na vedomosti v odvetviach s vysokými mzdami.

Pokiaľ ide o hospodársku prosperitu a rast zamestnanosti, v štúdií sa uvádza **jasné pozitívne prepojenie medzi cezhraničnými službami a hospodárskym rastom a rastom zamestnanosti**. Krajiny s vyšším podielom na cezhraničných službách zaznamenali oveľa výraznejší rast zamestnanosti a HDP ako krajiny, ktoré boli menej zapojené do cezhraničného trhu so službami. Najmä rast zamestnanosti úzko súvisí s podielom cezhranične závislých pracovných miest v hospodárstve. Ak krajina zvýši svoj podiel na zamestnanosti v cezhraničných službách o 1 %, očakáva sa, že jej celková zamestnanosť vzrastie o 0,013 %.

Pozitívny vplyv cezhraničných služieb možno vidieť v **celom hospodárstve, ale aj vo vedomostne náročných odvetviach služieb**. Krajiny s vyšším podielom vedomostne náročných pracovných miest závislých od vývozu cezhraničných služieb zaznamenali výraznejší rast zamestnanosti vo vedomostne náročnom odvetví služieb ako iné krajiny.

Štatistická analýza ďalej svedčí o tom, že medzi podielom cezhraničných služieb a hospodárskym rastom v hospodárstve existuje pozitívne spojenie. Znížením podielu cezhraničných služieb o 1 % by sa mohol znížiť celkový HDP v EÚ28 približne o 8 miliárd EUR. Tento účinok sa však opiera o predpoklad, že pracovné miesta závislé od vývozu cezhraničných služieb by sa mohli nahradiť vnútroštátnym dopytom po zamestnancoch, ktorí v súčasnosti pracujú v odvetviach vývozu služieb, a tak by sa celková zamestnanosť udržala na konštantnej úrovni. S celkovým počtom 10,9 milióna zamestnancov, ktorí sú závislí od vývozu cezhraničných služieb, je pravdepodobné, že hospodárske účinky prísnejšieho regulačného rámca na vývoz cezhraničných služieb budú výrazne vyššie. V roku 2014 **predstavovala celková pridaná hodnota závislá od vývozu cezhraničných služieb približne 625 miliárd EUR v EÚ28**.

Keďže stále pozorujeme pozitívny účinok podielu cezhraničných služieb a zamestnanosť sa zároveň udržiava na konštantnej úrovni, možno predpokladať, že pracovné miesta v odvetviach, ktoré vyvážajú svoje cezhraničné služby, majú podľa všetkého vyšší pozitívny vplyv na národný HDP než priemerné pracovné miesto v celom hospodárstve.

V štúdií sa takisto konštatuje **pozitívne prepojenie podielu cezhraničných služieb s ukazovateľmi sociálnej súdržnosti**. V krajinách s vyšším podielom cezhraničných služieb je v priemere menšie percento ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením. Aj priemerné šťastie a spokojnosť so životom sú pozitívne spojené s podielom pracovných miest závislých od vývozu cezhraničných služieb. Preto sa zdá, že vyšší podiel zamestnanosti závislej od cezhraničných služieb **zvyšuje šťastie priemernej osoby v hospodárstve**.

Vplyv podielu zamestnanosti závislej od cezhraničných služieb na sociálnu súdržnosť je významný, ale v absolútnych číslach pomerne malý. Zvýšením podielu cezhraničných služieb o 1 % sa zvyšuje „index spokojnosti“ na stupnici od 1 do 4 bodov o 0,0086 bodu. Keďže však výsledky získané v minulosti ukazujú, že cezhraničné služby sú dôležitou hnacou silou celkového rastu zamestnanosti, pri posudzovaní hodnoty cezhraničných služieb pre sociálnu súdržnosť je potrebné vziať do úvahy pozitívne účinky vytvárania pracovných miest a istoty zamestnania.

V dôsledku toho možno pozorovať jasné pozitívne prepojenie medzi vývozom cezhraničných služieb a sociálnou súdržnosťou, hospodárskym rastom, a najmä rastom zamestnanosti. Zavedenie cezhraničných hodnotových reťazcov v odvetví služieb sa tak môže považovať za **dôležitú hnaciu silu európskeho hospodárstva**.

Harmonizácia dobrých životných podmienok v EÚ je dôležitým faktorom pre spoločnosť v EÚ. Na podporu tohto cieľa musí byť európsky jednotný trh so službami navrhnutý tak, aby rozdiely medzi jednotlivými krajinami neboli príliš veľké. Príliš prísna regulácia schopnosti poskytovať cezhraničné služby by však mohla mať kontraproduktívny účinok na harmonizáciu životných podmienok v členských štátoch, pretože by obmedzila hospodársky rast a rast zamestnanosti.

Regulačný rámec musí zaručovať práva a pracovné podmienky pracovníkov v cezhraničných službách, malo by sa však zabrániť nadmernej regulácii, ktorá vážne narúša poskytovanie cezhraničných služieb. Údaje použité v tejto štúdii ukazujú, že rôzne odvetvia hospodárstva sú do rôznej miery závislé od cezhraničných služieb, a preto pravidlá pre vývoz služieb v EÚ môžu mať na hospodárske činnosti rôzne účinky. V účinnej regulácii cezhraničných služieb by sa tieto rozdiely mali zohľadniť. **Uplatňovaním pravidiel len na odvetvia služieb, v ktorých je potrebná primeraná regulácia, môže byť jednotný trh oveľa efektívnejší.**